

Snem Slovenskej republiky 1940

1. volebné obdobie.

3. zasadanie.

Tesnopisecká zpráva

o 46. zasadnutí Snemu Slovenskej republiky
v Bratislave v utorok 8. októbra 1940.

O b s a h :

	Strana
Oznámenia predsedníctva:	
Otvorenie zasadnutia:	3
Ospravedlnenie neprítomnosti	3
Imunitnému výboru pridelené	3
Došlé nariadenia s mocou zákona	3
Rozdaná tlač	3
Vyhlásenie predsedníctva o budúcom zasadnutí	10
Zakľúčenie zasadnutia	10

Program :

1. Zpráva ústavno-právneho a národohospodárskeho výboru o vládnom návrhu zákona o niektorých opatreniach na ochranu známk	
Reč zpravodajcu Dr. Hudeca	4
Reč zpravodajcu Lišku	4
Rozprava odpadá	4
Prvé hlasovanie o návrhu	6
Prijatie návrhu prvým hlasovaním	6
Druhé hlasovanie o návrhu	6
Zpravodajca navrhuje opravu textu	7
Prijatie opraveného návrhu druhým hlasovaním	7
2. Zpráva ústavno-právneho výboru o vládnom návrhu zákona o sčítaní ľudu	7
Reč zpravodajcu Dr. Hudeca	8
Prikročenie k rozprave	8
Reč poslanca Esterházyho	
Reč poslanca Šaláta	
Koniec rozpravy	8

Zpravodajca sa zriekol záverečného slova	0
Prvé hlasovanie o návrhu	0
Prijatie návrhu prvým hlasovaním	0
Druhé hlasovanie o návrhu	0
Prijatie návrhu druhým hlasovaním	0
Príloha	0

Zasadnutie otvorené o 10. hod. 29. min.

Prítomní:

Predseda: Dr. Sokol.

Podpredsedovia: Dr. Mederly, Dr. Opluštil.

Zapisovatelia: Drobny, Germuška.

49 poslancov podľa listiny o prítomnosti.

Členovia vlády: Sivák a Stano.

Z kancelárie Snemu: I. tajomník Snemu Dr. Foltín a II. tajomník Snemu Dr. Čelko.

Predseda Dr. Sokol (*cengá*):

Otváram 46. zasadnutie Snemu Slovenskej republiky a zisťujem, že Snem je schopný sa usnášať.

Ospravedlnenie neprítomnosti:

Svoju neprítomnosť ospravedlnili páni poslanci Ing. Franz Karmasín, Pavol Florek, Anton Simko a Dr. Eugen Filkorn.

Imunitnému výboru pridelujem:

žiadosť Župného úradu v Bratislave zo dňa 23. septembra 1940 o súhlas Snemu so stíhaním poslanca Dr. Eugena Filkorna pre premávkový priestupok a

žiadosť Hlavného štátneho zastupiteľstva v Bratislave zo dňa 27. septembra 1940 o súhlas Snemu so stíhaním poslanca Vincenta Bolečka pre prečin ľahkého ublíženia na tele.

Došlé nariadenia s mocou zákona:

Predseda vlády v smysle § 44, ods. 3 Ústavy predložil Snemu tieto nariadenia s mocou zákona:

I. tajomník Snemu Dr. Foltín (*číta*):

zo dňa 16. septembra 1940 číslo 233 Sl. z., ktorým sa pozmeňuje a dopĺňa zákon o ochrane nájomníkov,

zo dňa 20. septembra 1940 číslo 227 Sl. z. o zavedení letného času,

zo dňa 12. septembra 1940 číslo 229 Sl. z. o zákaze vývozu surovín, polotovarov a hotových výrobkov do štátov, vedúcich vojnu s Nemeckou ríšou,

zo dňa 14. septembra 1940 číslo 230 Sl. z. o trestaní podryvačskej činnosti štátu škodlivej,

zo dňa 26. septembra 1940 číslo 236 Sl. z. o Sbere vojenských poddôstojníkov z povolania.

Predseda Dr. Sokol:

Tieto nariadenia s mocou zákona pridelujem výboru ústavno-právneho.

Rozdaná tlač:

Na dnešnom zasadnutí sa rozdala táto tlač:

Tesnopisecká zpráva o 45. zasadnutí Snemu Slovenskej republiky.

Zpráva ústavno-právneho a národohospodárskeho výboru o vládnom návrhu zákona o niektorých opatreniach na ochranu známok.

Zpráva ústavno-právneho výboru o vládnom návrhu zákona o sčítaní ľudu.

Návrh poslanca Rudolfa Čavojského a spoločníkov na vydanie zákona o pracovných a mzdových podmienkach robotníkov. Návrh pridelujem výboru iniciatívneho.

Vládny návrh zákona o civilnej protiletectkej obrane. Návrh pridelujem výboru brannému, rozpočtovému a ústavno-právneho.

Návrh poslanca Rudolfa Čavojského a spoločníkov na vydanie zákona o rodinných prídavkoch robotníkov. Návrh pridelujem výboru iniciatívneho.

Návrh poslanca Dr. Štefana Polyáka a spoločníkov na vydanie zákona o vybudovaní výstavišťa v hlavnom meste Bratislave. Návrh pridelujem výboru iniciatívneho.

Predseda Dr. Sokol (*cengá*):

Začneme rokovať o 1. bode programu, ktorým je:

1. Zpráva ústavno-právneho a národohospodárskeho výboru o vládnom návrhu zákona o niektorých opatreniach na ochranu známk.

Zpravodajcom za výbor ústavno-právny je pán poslanec Dr. Anton **Hudec** a za výbor národohospodársky pán poslanec **Ján Liška**.

Udeľujem slovo zpravodajcovi za výbor ústavno-právny pánu poslancovi Dr. **Hudecovi**.

Zpravodajca Dr. **Hudec**:

Slávny Snem!

Známka je opatrením a zárukou, že určitý výrobok pochádza od určitého výrobcu, je ustálenej akosti a mnoho ráz i množstva; známka je jedným zo základných kameňov procesu súťažného s hľadiska výrobcu-súťažiteľa a zábezpekou pôvodu akosti a množstva s hľadiska spotrebiteľa.

Známkou, ktorá zaručuje osobám zúčastneným v súťažnom procese horeoznačené vlastnosti tovaru, označuje sa tovar prichádzajúci do obehu od určitého výrobcu; iný výrobca pre svoj tovar teže známky použiť nesmie. Aby práva výrobcu použít určitú známku boli len jemu vyhradené, musí splniť určité formality, to jest prihlásiť známku k zápisu. Pre zápis príslušné sú obchodné a priemyselné komory a len zápisom nadobudne výrobca práva výlučného používania známky pre svoje výrobky. Tieto práva nazývajú sa potom právami z ochrannej známky. So zreteľom na toto sú ochranné známky jedným z predpokladov hospodárskeho zveľadenia štátu a preto právna istota i v tomto odvetví súkromného práva je nezbytná.

Ako som už povedal, práva z ochrannej známky nadobúdajú so zápisom na príslušných obchodných a priemyselných komorách. Tak tomu bývalo i v bývalej Česko-Slovenskej republike. Príslušné zápisy mali platnosť pre celé územie štátu. Rozpadnutím sa Česko-Slovenskej republiky a osamostatnením sa slovenského štátu, ako aj pričlenením niektorých území k iným štátom celkom právna ochrana používania známk sa uvoľnila, ak sa nestala iluzórnou vôbec. Preto túto otázku treba vyjasniť a upraviť.

Je len otázka, či práva zo zapísanej známky na niektorej komore v bývalej Česko-Slovenskej republike treba podržať pre územie Slovenskej republiky vôbec, alebo len za určitých predpokladov formálnych, alebo či sa majú zachovať iba práva ochrannej známky, zapísanej na príslušnej obchodnej a priemyselnej komore na Slovensku.

Oba tieto princípy majú výhody i závary.

Takouto závadou princípu prvého je to, že prevažná väčšina práv z ochrannej známky bola získaná zápisom v obchodnej a priemyselnej komore v Čechách a na Morave, preto zachovanie týchto práv naráža na vecné a technické ťažkosti, lebo niet u nás o nich evidencie a teda ani možnosti kontroly. Takýmto zachovaním, a to bezpodmienečným zachovaním práv na ochrannú známku priznala by sa ochrana aj takým interesentom, ktorí neprejavujú o to ani záujem, čo by odporovalo zásadám právnym, fiškálnym, štátnej svrchovanosti a medzinárodnej zvyklosti.

Naproti tomu bezpodmienečným negovaním a prerušením kontinuity ochrany práv zo známky, utrpeli by značnú újmu na právach ochrannej známky majitelia týchto práv, ktorí si ich chcú na Slovensku podržať, menovite pokiaľ ide o práva priority, právnej kontinuity a bezpečnosti pred zásahom a zneužitím zo strany tretích osôb, lebo treba rešpektovať nadobudnuté práva v tomto obore práve tak, ako v ostatných oboroch súkromného práva.

Závadou druhého princípu je hlavne to, že zachovaním práv ochranných známk, zapísaných len na obchodných a priemyselných komorách na Slovensku, by sme činili rozdiel medzi príslušníkmi Slovenskej republiky a príslušníkmi iných štátov. Tento postup by znamenal rozpor už aj s usnesením vlády Slovenskej republiky, podľa ktorej máme pristúpiť k parížskej úmluve o ochrane živnostenského vlastníctva, ktorá priznáva príslušníkom a obyvateľom všetkých smluvných štátov tie isté ochranné práva, ako svojim vlastným príslušníkom.

Preto vládny návrh zákona neprijal ani jeden z uvedených princíпов, ale postavil sa na zásadu strednej cesty, to jest, že sa zachovávajú práva ochrannej známky právoplatne nadobudnuté v bývalej Česko-Slo-

venskej republike do dňa 14. marca 1939 len, pokiaľ o to ich majitelia požiadajú. Výnimka z tejto zásady je určená ako samozrejmosť jedine tam, kde práva na ochrannú známku boli chránené dňa 14. marca 1939 zápisom na niektorej obchodnej a priemyselnej komore na Slovensku a to tak pre podnik ležiaci na území Slovenskej republiky, nakoľko možno — ba nutno — predpokladať vôľu majiteľa týchto práv na ich zachovanie, kým ich nová registrácia ani z technických príčin nie je potrebná.

Ústavno-právny výbor, vedený týmto posledným princípom, vzal vládny návrh zákona za podklad jednania a po tu uvedených úvahách prejednal a upravil ho tak, ako obsahuje tlač 246., slávnemu Snemu predložená.

K jednotlivým paragrafom považujem za potrebné uviesť toto:

Základný princíp zákona, to jest zachovanie právnej kontinuity z vôle zákonodarcu, viazaný ovšem na prejav vôle majiteľa známky, je vyjadrený v § 1 osnovy.

Paragraf 2 má na zreteli ochranu práv zo známok, ktoré boli zapísané na územiach pripojených v roku 1938 k Nemecku, Maďarsku a bývalému Poľsku. Bývalá Česko-Slovenská republika riešila v tomto smere len právo majiteľov, ktorých sídla zostali na území bývalej Česko-Slovenskej republiky. Ustanovenia § 2 osnovy rozširujú preto ustanovenia § 1 aj na práva ochrannej známky, zapísanej na územiach do dňa ich odtrhnutia od bývalej Česko-Slovenskej republiky.

Čas, ktorý uplynul od 14. marca 1939, priviedol mnohých majiteľov známkových práv k tomu, že si podali na Slovensku nové známkové prihlášky. Nebolo by spravodlivé nepriznať týmto majiteľom, ktorí prejavili na ochranu svojich práv zo známok na Slovensku práve najväčší záujem, tie isté práva ako ostatným. O toto sa postaral § 3 osnovy, ktorý upravuje náležitosti prihlášky pre zápis alebo obnovu známok, podaných pred účinnosťou tohto zákona a uvádza ich v súlad s ustanoveniami tohto zákona.

Paragraf 4 obsahuje podmienky technického prevedenia predchádzajúcich ustanovení a opiera sa pritom o zákonné ustanovenia, platné pre zápis ochranných známok. Pre podniky v cudzine určuje záro-

veň ako registračný úrad Obchodnú a priemyselnú komoru v Bratislave.

Rýchle prevedenie uvedených zákonných ustanovení je v záujme hospodárskej istoty. Trojmesačná lehota podľa § 4, ods. 1 nie je preto za dnešných okolností ani krátka, nakoľko skúsenosť ukazuje, že sa využije vždy len posledná časť lehoty. S ohľadom na mimoriadne pomery ukladá ostatne § 4, ods. 8 komorám, aby povoľovali ďalšie lehoty na predloženie príloh. V §§ 7 a 8 je mimo toho daná možnosť predĺženia zákonnej trojmesačnej lehoty a to jednak Ministerstvu hospodárstva a ohľadne cudzincov samej vláde.

Paragraf 5 predlžuje lehoty na obnovenie známok a umožňuje dodatočné obnovenie len tých ochranných známok, ktorých lehota na to určená v známkových zákonoch už uplynula a to následkom neupraveného právneho stavu. Tento predpis je nutný pre zachovanie neporušenej možnosti obnovenia známkových ochranných práv, uplatnených v Slovenskej republike na základe tohto zákona.

Paragraf 6 upravuje pokračovanie pri rozlížení štátneho znaku v ochrannej známke a pri výmaze známky. Trojročnú lehotu na podanie žaloby o výmaz známky bolo treba primerane predĺžiť, aby neuplynula prv, ako bude prevedený zápis ochranných známok podľa tohto zákona.

Ustanovenia § 7 osnovy obsahujú zmocnenia, na ktoré som poukázal pri § 4, to jest ide o predĺženie trojmesačnej lehoty jednak Ministerstvom hospodárstva a jednak vládou republiky a to o predĺženie primerané.

Predpisy §§ 8 a 9 osnovy obsahujú doplnky k platnému známkovému zákonu, ktoré vyplývajú z dnešných medzinárodných platobných pomerov resp. zo štátnej svrchovanosti Slovenskej republiky.

Paragraf 10 viaže u cudzozemcov práva, vyplývajúce z ustanovení tohto zákona, na poskytovanie obdobných práv, príslušníkom slovenským, resp. obyvateľom Slovenska v tom-ktorom štáte, čo je len dôsledkom zásady princípu reciprocity.

Paragraf 11 ukladá Ministerstvu hospodárstva prevedenie uvedených predpisov a dáva mu iniciatívu v jednaní s ostatnými spolukompetentnými ministerstvami.

Slávny Snem!

Navrhujem vám, páni poslanci, aby ste osnovu zákona v úprave podľa zprávy ústavno-právneho výboru prijali a uzákoni. (*Potlesk.*)

Predseda Dr. Sokol (*cengá*):

Udeľujem slovo zpravodajcovi za výbor národohospodársky pánu poslancovi **Liškovi**.

Zpravodajca **Liška**:

Slávny Snem!

S radostou sa chápem príležitosti, ktorú mi dáva terajšie rokovanie o vládom návrhu zákona o úprave známkového práva, aby som menom národohospodárskeho výboru aspoň na chvíľku sústredil pozornosť slávneho Snemu na významný úspech hospodárskeho života, na komplex otázok, súvisiacich s ochranou živnostenského vlastníctva.

Živnostenským vlastníctvom menuje hospodárska verejnosť celého sveta tie výhody, ktoré sú plodom podnikateľskej, najmä živnostenskej práce a užívanie ktorých je podchytené a upravené právnymi normami. Vo väčšine prípadov je to výraz rozličných myšlienok, u ktorých poskytuje štát ochranu tomu prvému, ktorý na ňu prišiel, t. j. chráni prvenstvo, zakazuje originalitu napodobovať. Táto ochrana je vďačnou vzpruhou ambícií, pokroku v hospodárskej činnosti a chráni pritom aj poctivosť v súťaži. Tento úsek štátnych úloh chráni autorstvo v najširšom slova smysle. Patentné právo chráni autora vynálezu, známkové právo chráni autora úpravy a predajného spôsobu výrobkov a zákon o nekalej súťaži núti k poctivej podnikateľskej činnosti, pokiaľ by zasahovala do činnosti konkurenta.

Dnes máme pred sebou úlohu upraviť jeden z týchto úsekov právne chráneného živnostenského vlastníctva: ochranné známky. Známkové právo, ako aj celý komplex právnych sfér, živnostenské vlastníctvo upravujúcich, je právom celkom zvláštnym. Neupravujeme ním právo na podnikanie, ani právo na iný záujem verejnosti na spôsobe podnikania, ale upravujeme súkromný záujem podnikateľov, aby boli chránení proti konkurentom v určitých formách svojej podnikateľskej činnosti. Za dnešných ťažkých časov nie sme zvyklí zaoberať sa s osobnými pod-

nikateľskými záujmami, lebo tieto záujmy podrobujeme záujmom verejným. S týmto treba súhlasiť, lenže pritom nesmieme záujem jednotlivca podceňovať, ale naopak, musíme ho uviesť v súlad práve s verejným záujmom.

Posudzujúc osnovu zákona s tohto hľadiska, vítam ju ako prvý krok k ďalšej požehnanej práci nášho Snemu v podnikateľskom obore a vyslovujem nádej, že sa začneme intenzívne zaoberať so záujmami podnikateľa, s praktickým rozborom vzťahu záujmu súkromného k záujmu verejnemu.

S právneho hľadiska je ochrana známkov svojráznou preto, lebo pri jej úprave obmedzujeme dobrovoľne a často štátnu svrchovanosť, dávame niekedy neznámym cudzincom ochranu proti nášmu vlastnému štátnemu príslušníkovi. Takéto javy vidíme síce u celého radu úsekov verejného života, ako je úprava štítného občianstva, záujmy brannosti štátu, pošta, celá doprava, zdravotné záujmy atď. Ale medzinárodný charakter práva nie je všade tak praktický a jasný, ako u ochrany živnostenského vlastníctva. Tu poskytuje štát ochranu aj podnikateľom, ktorí nemajú nič spoločného so Slovenskom, pokiaľ by sa chceli raz dostať do styku s našim konkurentom a s druhej strany zaisťuje ochranu našim podnikateľom a v takých štátoch, s ktorými naši podnikatelia hádam nikdy nedôjdu do praktického hospodárskeho styku.

Pri tom všetkom má ochrana známkov nielen stránku medzinárodnú, ale aj národnú, ktorú si každý štát upravuje po svojom. Ale aj táto úprava musí byť v súlade so záujmami cudzích podnikateľov.

Za terajšieho vojenného hospodárskeho stavu, trvajúceho vlastne už vyše 2 rokov, ušlo našej pozornosti mnoho opatrení a zjavov, ktoré sa vyskytli v hospodárskom živote. Uprostred prudkého spádu medzinárodného diela zabúdame mnohí, že sme prežili dva prudké výkyvy hospodárskeho života. Napred dlhotrvajúcu odbytovú krízu a potom dobu mimoriadnej konjunktúry, ktorá prešla až do krízy nákupnej, ktorej sme svedkami dnes. Ani jeden z týchto zjavov nie je zdravý a prirodzený, nie je síci na to, aby sme z neho robili závery pre hospodársku budúcnosť štátu. Pre túto budú-

nosť a pre jej prípravu sú pre nás smerodajné len zjavy prirodzené, len holá skutočnosť. Na nej musíme budovať.

Jedným zo zákonov hospodárskej prirodzenosti, ktorý sa netešil dosiaľ zaslúženej pozornosti, je zákon súťaže. Je to zákon vrodenný do štruktúry, do samých koreňov hospodárskeho života, ktorý samočinne dostane svoj význam, akonáhle nastane rovnováha v ponuke a v popyte. I keď sme si zvykli — ako som už spomenul — neobyčajne hlboko zasahovať do hospodárskeho života, je predseda len potrebné, aby sme sa pri vhodných príležitostiach vracali k zákonom prirodzenej povahy hospodárskeho života, keď aj len preto, aby sme sa od nich nevzdaťovali z nedostatočne uvážených dôvodov.

Slávny Snem! Túto svoju povinnosť plníme pri prejednávaní vládneho návrhu zákona o niektorých opatreniach na ochranu známk. Národohospodársky výbor dostatočným spôsobom ocenil význam tejto osnovy pre hospodárske zveladenie štátu a po prevedených úpravách tak formálnych ako aj vecných mohol konštatovať, že osnova zákona plne odpovedá požiadavkám na ňu kladeným, a preto menom tohto výboru môžem ju doporučiť slávnemu Snemu na prijatie. *(Potlesk.)*

Predseda Dr. **Sokol** *(cengá)*:

K slovu sa nikto neprihlásil, preto rozprava nebude.

Nasleduje hlasovanie.

Zisťujem, že Snem je schopný sa usnášať.

Osnova má 11 paragrafov, nadpis a úvodnú formulu.

Pozmeňovacích návrhov niet, dám preto hlasovať o celej osnove naraz podľa zpráv výborových.

Sú proti tomu námietky?

(Námietky neboly.)

Námietky nie sú.

Kto súhlasí s osnovou, to jest s jej 11 paragrafmi, nadpisom a úvodnou formulou podľa zpráv výborových, nech zdvihne ruku.

(Deje sa.)

Zisťujem, že Snem pri prvom hlasovaní prijal osnovu zákona podľa zpráv výborových.

Predsedníctvo Snemu sa usnieslo podľa § 53, ods. 1 rokovacieho poriadku,

aby sa o tejto osnove hlasovalo druhý raz tiež na tomto zasadnutí.

Ad 1. Druhé hlasovanie o osnove zákona o niektorých opatreniach na ochranu známk.

Zpravodajcovia sú páni poslanci Dr. **Hudec** a **Liška**.

Sú návrhy na opravy alebo zmeny textu?

Zpravodajca Dr. **Hudec**:

V návrhu zákona na strane 3, v § 3, bod a) je tlačová chyba; medzi číslicami 1 a 2 je spojka „a“. Miesto spojky „a“ má byť spojka „alebo“. Preto podávam návrh, aby bol paragraf 3 v bode a) opravený. Spojka „a“ nech sa nahradí spojkou „alebo“.

Predseda Dr. **Sokol** *(cengá)*:

Pán zpravodajca Dr. **Hudec** navrhuje, aby v paragrafe 3 pod lit. a) spojka „a“ bola nahradená spojkou „alebo“.

Kto pri druhom hlasovaní súhlasí s osnovou zákona tak, ako ju Snem prijal pri hlasovaní prvom, s opravou ako ju navrhol pán zpravodajca Dr. **Hudec**, nech zdvihne ruku.

(Deje sa.)

Zisťujem, že Snem prijal osnovu zákona aj pri druhom hlasovaní.

Týmto je vybavený 1. bod programu. Nasleduje 2. bod, ktorým je:

2. Zpráva ústavno-právneho výboru o vládnom návrhu zákona o sčítaní ľudu.

Zpravodajcom je pán poslanec Dr. **Anton Hudec**.

Dávam mu slovo.

Zpravodajca Dr. **Hudec**:

Poznať vlastný štát, poznať jeho ľud, rozvrstvenie a jeho vlastnosti, je eminentným záujmom vlády. Tieto znalosti a poznatky sú potrebné pre orientáciu našej hospodárskej, sociálnej a tiež populačnej politiky. Preto ako v kruhoch hospodárskych, tak aj v administratívnych je presvedčenie, že pre nové riešenie a nové úpravy týchto úkolov je potrebné nové sčítanie ľudu.

Toto sčítanie musí sa diať z iných hľadísk, ako sčítania predošlé. So zreteľom na nové potreby treba nového spôsobu a presnosti pri sčítaní ľudu. Vláda vyhovu-

júc týmto potrebám, predkladá osnovu nového zákona o sčítaní ľudu.

Podľa doterajších zvyklostí sčítanie dialo sa približne desaťročne. Tak bolo sčítanie 1. decembra 1930, 15. februára 1921 atď. Súpis, prevedený 31. decembra 1938 na vtedajšom území Slovenskej republiky obmedzoval sa iba na otázky vierovyznania, národnosti, štátnej príslušnosti a rodiska popisovaných osôb. Tento súpis bol naliehavý a mal slúžiť iba pre stručný orientačný základ potrieb štátnej správy a intereso- vaných jej oborov, najmä z dôvodov nastalých územných zmien po 2. novembri 1938. Nakoľko však pri tomto súpise neboly zisťované všetky znaky sčítaných osôb, ako: pohlavie, rodinný stav, dátum narodenia, povolanie atď., nezapadá toto sčítanie ľudu do rámca potrebného podrobného sčítania a neposkytuje presný a podrobný prehľad o obyvateľstve republiky.

Preto je potreba nového a presného sčítania ľudu.

Obvyklé decénium sčítania ľudu pripadlo by na rok 1940, poľažne na počiatok roku 1941. V záujme zachovania vžitých štatistického poriadku, ktorý má značný význam pri tvorení časových štatistických radov, považuje ústavno-právny výbor za potrebné dátum tohto sčítania ľudu položiť tak, aby decénium bolo zachované.

Prevedenie sčítania ľudu navrhuje osnova na koniec roku 1940 preto, lebo vedú nás k tomu okrem zmienenej praktickej výhody i ďalšie dôvody, že v dobe, v ktorej tento termín leží, nachádza sa obyvateľstvo v pomernom klude pri svojich krboch. Menovite dávame prednosť tomuto dátumu pred 31. decembrom, aby sme predišli i sebemenším dislokáciám obyvateľstva, ktoré obvykle nastávajú vlivom vianočných sviatkov.

Predložený zákon je zákonom rámcovým, lebo všetky potreby i do budúcnosti nemožno už dnes vystihnúť a vyčerpať. Podrobnosti ponecháva vládnemu nariadeniu, ktoré má stanoviť menovite program sčítania ľudu a ďalšie podrobnosti podľa § 2 osnovy.

K jednotlivým paragrafom návrhu zákona uvádzam ešte toto:

Paragraf 1 volí obdobie desaťročné. Je vžitý medzinárodný úzus, že celoštátne sčítania bývajú v desaťročných a niekde v päťročných intervaloch. Mesiac december

je volený preto, lebo v tomto čase bývajú ľudia zväčša vo svojich obciach a mestách, sezonne robotníctvo je doma a zima núti ľudí bývať pod strechou, čím sa dá zachytiť a sčítať pomerne takmer každý človek, bývajúci trvalo alebo prechodne na území štátu.

Paragraf 2 obsahuje určenie podrobných predpisov, potrebných k prevádzaniu sčítania ľudu tak, že ponecháva toto vládnemu nariadeniu. Zákon má platiť i pre budúce sčítanie ľudu a nielen pre sčítanie v roku 1940 a preto obsahuje len základné ustanovenia, ktoré budú smernicou a podkladom aj pre budúce sčítania ľudu. Podrobnejšie predpisy o tom, ktoré štatistické dáta a ako ich zisťovať, predpisy o pokračovaní sčítacích komisárov a revízorov a pod. nie sú takého rázu, žeby nutne vyžadovaly zákonného riešenia. Tieto predpisy môžu sa meniť podľa potrieb štatistiky v tom-ktorom čase, nie je preto výhodné ich uvádzať v zákone, ktorý má platiť pre dlhšiu dobu a tým obmedzovať možnosť zmeny, ale účelnejšie je upraviť ich takou formou, aby mohli byť ľahšie prispôbené potrebám života a štátnej administratívy.

Paragraf 3 poveruje sčítaním ľudu štátny štatistický úrad. Dôvodom pre toto presunutie je, aby sčítaním ľudu neboly vyčerpané a zafaržené obidva centrálné úrady ako dosiaľ, to jest štátny štatistický úrad a Ministerstvo vnútra.

Paragraf 4 osnovy hovorí o nákladoch sčítania ľudu, ktoré uhradí Ministerstvo vnútra. Taktiež hovorí o povinnostiach, ktoré sa ukladajú pri sčítaní ľudu obciam, to jest o spolupôsobení a to bez nároku na náhradu prípadných im s touto spoluprácou zapríčinených výdavkov.

Paragraf 5 ukladá povinnosti občanom. Dôležité je ustanovenie odseku 2 preto, nakoľko na území Slovenskej republiky pri predchádzajúcich sčítaniach ľudu národnosť židovská vôbec nebola zisťovaná, respektíve židia mali možnosť hlásiť sa vedľa národnosti židovskej k akejkoľvek inej národnosti. Doteraz teda nebolo možné získať uspokojivý prehľad o počte židov a sociálnom rozvrstvení židovského obyvateľstva.

Dôvodom ustanovenia § 6 je, že štatistické údaje sú tajomstvom a požívajú zvláštnu ochranu zákonnú. Vztahuje sa to

tedy na všetky údaje o súkromných veciach sčítaných osôb, ako aj na obsah všetkých sčítacích listín.

Ako výnimku má na mysli tento paragraf dôverníkov, ktorí pri sčítaní ľudu budú pridelení osobám hluchým, slepým, nemým a osobám negramotným vôbec.

Ustanovenia § 7 osnovy majú zamedziť akýkoľvek vplyv na sčítané osoby.

Slávny Snem! Ústavno-právny výbor prijal vládnú osnovu zákona v tejto úprave. Navrhujem Slávnemu Snemu, aby túto osnovu zákona uzákonil tak, ako ju obsahuje zpráva ústavno-právneho výboru. (*Poflesk.*)

Predseda Dr. Sokol (cengá):

Prikročíme k rozprave.

K slovu sa prihlásili na strane „za“ páni poslanci Ján Esterházy a Anton Šalát.

Udeľujem slovo pánu poslancovi Esterházy.

Poslanec Esterházy (maďarsky):

Ctená snemovňa!

O potrebe sčítania ľudu sme presvedčení a zodpovedne tomu návrh zákona o sčítaní ľudu ja vo svojom mene v celom jeho rozsahu prijímam. Chcel by som však pozornosť veľactenej snemovne upútať na jedno, že sčítania ľudu, prevedené počas starého česko-slovenského režimu, veru zanechalo, žiaľbohu trpké rozpomienky, lebo veď v tom sčítaní bolo všetko, len nie sloboda. A myslím v tých časoch nespravodlivosť sčítania ľudu Slováci práve tak pocítovali, ako my, ktorých Česi v tie časy úplne vypraktikovali, lebo veď Slovákov vôbec nevzali do ohľadu, len Čechoslovákov uznávali. Z mojej strany by som len to úctive prosil, aby sa toto sčítanie ľudu skutočne tak previedlo, žeby poskytlo reálny obraz a aby osoby, ktoré budú poverené prevedením sčítania, boli také a stály na tak vysokej mravnej úrovni, žeby sa nepokúsili akýmkoľvek nátlakom nikoho odvrátiť od priznania toho a priznania sa za takého, k akej národnej skupine alebo národnosti patrí.

Veľactená snemovňa!

Zo svojej strany s radosťou pozdravujem v návrhu zákona, ktorý pred nami leží, to, že sa Židia zvlášť, do zvlášnej triedy sorskupia. Lebo veď v najposlednejšom čase som musel s ľútosťou konštato-

vať, že keď aj nie z úradného miesta, a to podľahujem, ale predsa jednotlivci by tak boli chceli tunajších Maďarov predstaviť (*cenganie*), ako by títo Maďari akosi boli úctine jedno so Židmi a tým nás s nimi previedli na spoločného metovateľa. (*Poslanec Dr. Hufka: Židia najviac maďarcia!*)

Hlbokovážená snemovňa! Vicm, prosím, že maďarské masy, maďarské sedliactvo, maďarské maloživnosťníctvo, maďarský obchodník počas desaťročí a storočí práve toľko trpel od Židov a od židovských rozličných prahmčov, ako od nich trpeli aj Slováci. Ja, prosím, preto opätovne s radosťou pozdravujem, že sa Židia budú zvlášť kvalifikovať. Ale súčasne prosím, aby v týchto časoch všetci tí, ktorí, povedzme, verejnú mienku vedú alebo sa o jej vedenie pokúšajú, nech odhliadnu od toho a nech nás neprivádzajú so Židmi na jedného menovateľa. Lebo my Maďari, ktorí stojíme na kresťanskom a národnom podklade, pripadáme od tej židovskej ideológie aspoň tak ďaleko, ako ďaleko pripadajú Slováci.

Veľactená snemovňa! Mal by som ešte jednu prosbu a prosím, aby ste si jej ráčili povšimnúť. Není to otázka politická, ale čiste sociálna. Keď sme po viedenskom rozhodnutí ostali tu na Slovensku Maďari, a keď po mnichovských poradách určité čiastky Česko-Slovenska so Sudetským krajom pripojily k Nemecku, vtedy sme my tunajší Maďari stratili možnosť ďalej budovať svoje odborové organizácie a vtedy som vtedajšiu prvú slovenskú vládu žiadal, aby boly schválené stanovky našich odborových organizácií. Hlbokovážená snemovňa, skoro dva roky uplynuly od vtedy, stanovky odborových organizácií nie sú ešte vždy schválené.

Ctená snemovňa! Račíte vedieť, že sa v odborových organizáciách politizovať nesmie. Ale súčasne viete, že odborové organizácie zaisťujú určité výhody pre robotníkov, ktorých tu skutočne nemožno obviňovať z plutokracie, alebo neviem z čoho iného. A následkom toho, že skoro po dvoch rokoch nemajú maďarské odborové organizácie stanovky schválené, semtam sa už teraz stretávame s prípadmi, že je maďarské chudobné robotníctvo veru, prosím, poškodzované, a to preto, že sa určité vrchnostenské a vládne opatrenia nevzťahujú len na tých robotníkov, ktorí

sa združia do určitých odborových organizácií. Hlbokovážená snemovňa, ako som spomenul, odborová organizácia Maďarov nie je schválená. Sú dve schválené odborové organizácie. Je slovenská odborová organizácia a je nemecká odborová organizácia. Pretože podľa môjho pozitívneho vedomia, prosím, není úmyslom vlády, aby neslovenských jednotlivcov zaradovála či do svojej strany, či do rozličných, k strane patriacich inštitúcií. Nakoľko ani nemecká strana a k nej patriace ustanovizne nemajú v úmysle zaradovať maďarov do svojho tábora, následkom toho maďarskí robotníci, hlásiaci sa seba-vedome za Maďarov a členovia maďarskej strany, nemôžu sa nikde umiestiť. A následkom toho sa napríklad vyskytuje konkrétny prípad, že vládou predpísaný určitý dvadsaťpercentný drahotný prídavok nedostanú Maďari preto, lebo nie sú ani v jednej odborovej organizácii.

Ctená snemovňa! Myslím, že keď tu, pred plénom Snemu žiadam vládu, aby umožnila sorskupenie maďarského robotníctva do jednej, maďarskej odborovej organizácie, neráňte na to hľadieť tak, akoby to bola požiadavka politická, lebo chcel by som tým poslúžiť čiste vyriešeniu sociálnych otázok, vyriešeniu takých sociálnych otázok, ktoré všeobecné vnútorné usmierenie predsa len napomôžu. Lebo, hlbokovážená snemovňa, ak sú dnes v jednom bamskom podniku — ako sa to napríklad skutočne prihodilo v konkrétnom prípade v Koterbachoch — slovenskí, nemeckí a maďarskí robotníci a vtedy v tom podniku sa nachádzajúci a dlhé roky zamestnávami sedemdesiatipiatí maďarskí baníci len preto nedostanú ten dvadsaťpercentný drahotný prídavok, lebo nemajú odborovú organizáciu, tak, hlbokovážená snemovňa, myslím bolo by na mieste, keby vláda jediným ťahom pera eliminovala túto sociálnu krivdu tým, že by povolila založenie maďarskej odborovej organizácie, v ktorej by títo robotníci mohli byť.

Hlbokovážená snemovňa! To by bola jedna moja prosba. Druhú moja prosba je — toto som minule povedal aj pánu ministrovi vnútra a on sľúbil, že v tom smere učiní zodpovedné opatrenia — to sa vzťahovalo na to, že boly nariadené určité úradné domové prehliadky a pátra sa po

určitom množstve takzvaných nahromadených potravín. Začalo to u Židov, prosím potom prešlo na Maďarov. V mnohých prípadoch, prosím pekne, úplne neuveriteľne, drastickým spôsobom sa tieto domové prehliadky prevádzaly. O tomto dnes tu hovoriť nechcem, lebo som sa s pánom ministrom dohodol na tom, že sa týmto chybám nejako odpomôže. Predsa však by som len to chcel prosiť: sú určité otázky ktoré otázky nemožno previesť bez toho a nemožno sa podľa toho orientovať, ak sa so strany vlády nevydajú určité písomné smernice. Práve tak, ako dnes nikto z nás tu myslím ešte nevie, kedy sa prehreší proti tomu, že nahromaďuje tovar, lebo neviem, že v jednej domácnosti koľko mydla slobodno na jednu osobu držať, alebo koľko dekov cukru, alebo koľko dekov kávy. Bolo by teda treba vydať nariadenie, ktoré vypovie: v jednej domácnosti na jednu osobu koľko zásob možno nahromadiť a kto sa proti tomu prehreší, toho nech sa páči prisne potrestať.

Ale práve tak, prosím pekne, chýba akákoľvek úprava v tom smere, kedy začína kritérium predražovania u obchodníkov, kedy prekročí dovolené predajné ceny, povedzme peňažnú hodnotu tovaru. Veľactená snemovňa, prednesiem konkrétny prípad. Nitriansky maďarský a kresťanský obchodník knihami a papierom predá luxusný listový papier. Nuž, kto chce kúpiť prepychový listový papier, nech ho zaplatí! Úrad, kontrolujúci predražovanie, ustáli, že za škatuľu tohto prepychového papiera menovaný o 8 korún viac počítal, ako koľko tento úrad za dobré uznal. A výsledok je, že tohto obchodníka potrestali na 100.000 korún.

Veľactená snemovňa! Tento nešťastný obchodník týchto 100.000 korún ťažko, ale složil, a čo sa stane: o dva týždne nato, že niekomu predal spolu za 5 korún tovar, o ktorom tá komisia ustálila, že ho udajne o jednu korunu drahšie predal, teraz, o dva týždne, potrestajú ho znovu na 100.000 korún, čo sa rovná úplnému hmotnému zničeniu tohto človeka.

Veľactená snemovňa! Predražovateľov treba zlomiť, to je prirodzené. Proti predražovateľom nemožno dosť drasticky pokračovať. Ale ja sa pýtam, či možno jedného kresťanského obchodníka behom troch týždňov dvakrát na stotisíc korún

potrestať vtedy, keď vôbec nevie, čo má za určitý tovar, dajme tomu v jednom prípade za prepychový listový papier, v druhom prípade za malú škatuľku pier — bola reč o škatuľke — požadovať. Keď teda chceme zakročiť proti predražovateľovi, celkom správne, vtedy nech vláda vydá takú úpravu a také cenové smernice, z ktorých by bol obchodník múdry, a podľa ktorých by obchodník vedel predajné ceny určiť, lebo ináč, ak sa tak nestane, jednotlivých obchodníkov jednoducho behom dvoch týždňov môžu potrestať na sto a stotisíc korún, v čom nemôžem vidieť iné, ako sekaturu určitých vrchností, alebo tendenciu, že niektorých ľudí chcú jednoducho z obchodníckeho sveta vypraktikovať.

Ctená snemovňa! Mal by som napokon ešte jednu prosbu. Všeobecne je tu reč o tom, že Židov treba z hospodárskeho života čo najskorej vypojiť a zdá sa, že slovenská vláda činí v tomto smere skutočne a rýchle opatrenia. Ctená snemovňa! S našej strany to s radosťou pozdravujeme. Ale zato si len predsa myslím, že v určitých otázkach kto stojí vonku a kto nesedí v ministerstvách, začína pochybovať, či v tejto krajine merajú každému rovnakou mierou. Ctená snemovňa, jeden konkrétny prípad. (Tu sú Piešťany, Kúpele Piešťany boli od rokov v rukách nájomcu Žida. Majiteľom je kresťan a Maďar. Vlastník tento objekt ponúkol slovenskej vláde na kúpu, a nato dal slovenskej vláde dva razy opciu. Slovenská vláda ani v jednom-jednom prípade toto právo opcie nepoužila. Keď potom vlastník začal jednanie s jednou ríšskonemeckou firmou, s jedným nemeckým podnikom, keď majiteľ polovicu kúpeľov Piešťan za určitú sumu predal a druhú polovicu ale dal do prenájmu tomu ríšskonemeckému podnikovi, z čoho koniec-koncov, myslím, by Slovensko len osôh mohlo mať, lebo veď keď kúpeľný hosť nepríde z Nemecka a z Maďarska, tak som zvedavý, kto sem príde, tak vtedy za dobré uznajú, že celkom nezvyklým spôsobom behom 24 hodín kúpele Piešťany pre štát vyvlastnili za takú smiešnu sumu, ktorá sa rovná 10 miliónom slovenských korún. Nuž hlbokovážená snemovňa! Myslím, že v štáte, v ktorom sme väčšinou katolíci a v ktorom veľkú čiastku zákonodarcov tvoria katolícki

kňazi, bolo by treba svätosť vlastníckeho práva predsa len lepšie ctiť, miesto toho, aby sa ľudia jednoducho pripravili o majetok takým spôsobom, na čo je síce zákonný podklad, ale zato v zákone je predsa len to, že sa má niečo vykúpiť za obecnú cenu.

Hlbokovážená snemovňa! Kúpele Piešťany, to je niečo svetochýrne, to nemôžno jednoducho za 10 miliónov korún vyvlastniť. Ale nad to: kde je tu to veľké slovensko-nemecké priateľstvo? Ktoré, prosím, vtedy, keď jedna nemecká firma chce sem peniaze doniesť a chce hospodársky položiť Slovenska povzniesť, keď jedna ríšsko-nemecká, ríšskonemecká firma niečo prenajme, dovoľí jednoducho vyvlastniť nemovitosti majiteľa a prevziať pre štát. Alebo je potom možné — pripúšťam, že je to možné — že teraz štát priduc na to, že tu možno urobiť obchod, vyvlastní tieto kúpele od Erdődyho a bude to jednoducho štát, ktorý ich dá do prenájmu. (Vrava, Poslanec Suroviak: *Nebudete nás učiť, ako dajaký profesor!*)

Prosím pekne, veľactený pán kolega, ráčte dovoliť, že preto tu zastupujem Maďarov, že keď vidím krivdu, tak ju jednoducho rozpoviem, mňa však tým vašim výkrikom nebudete intimitovať. Nie preto hovorím tu, ako som to aj minule poznamenal, aby som hľadal chlp na dlani. Preto tu hovorím, lebo som sám a preto hovorím, aby som, keď vidím konkrétnu krivdu, vám ju tu v celom rozsahu úprimne a bez každej animozity povedal, aby sme veci pomohli, kde je to možné. (Poslanec Dr. Hufka: *A so slovenskými kolonistami čo porobili?*) Naproti tomu poviem, že ak vy, prosím pekne, budete takýmto spôsobom pokračovať (vrava, poslanec Germuška: *To ste mohli povedať v Kolozvári!*), a ak uvidíme, že v maďarskej národnosti patriacich ľudí — skoro by som mohol povedať — o majetok jednoducho olúpia, to prosím pekne (vrava) nemôže pozdvihnúť dôveru v platnosť slovenského právneho poriadku.

Hlbokovážená snemovňa, ráčte dovoliť, že v štáte sa nachádzajúca národnostná menšina nepozostáva len z toho, koľko hláv počíta. Lebo je prirodzene primerancu vecou, koľko je tam ľudí. Ale je reč o tom, akým majetkom tá národná skupina disponuje. Ak, prosím pekne, členov

tejto národnej skupiny privedú jednoducho na žobrácku palicu, tak potom schopnosť odporu tejto národnej skupiny zanikne. Uctive prosím veľactenú vládu, nech ráci v budúcnosti na tieto veci lepšie dozerať, aj na tieto otázky a prosím aj o to, aby ráčila tieto zrejme krivdy v čo možno najkratšom čase zahojiť. (*Vravz.*)

Predseda Dr. Sokol (*cengá*):

Udeľujem slovo pánu poslancovi Šalátovi.

Poslanec Šalát:

Slávna snemovňa!

Vládny návrh zákona číslo 241 o sčítaní ľudu bol už veľmi žiadúci. Jeho prevedenie prinesie hodne vzácneho svetla o tom, aké sú národnostné, sociálne a iné pomery obyvateľstva na Slovensku.

Veľký bude rozdiel medzi spôsobom sčítania ľudu, prevedeným u nás za maďarskej, neskôr za československej éry a medzi terajším súpisom za čisto slovenskej štátnej a vládnej éry.

Za maďarskej éry pred rokom 1918 pred sčítaním ľudu na Slovensku a počas neho robily sa úradné kortešačky, nahovárania, páchal sa teror a podvod. Posledné sčítanie za maďarskej nadvlády odbavilo sa na Slovensku 31. decembra 1910. Bolože to otravného presvedčania pod heslom „tótul beszélő magyarok“, že totiž dobrým vlastencom maďarským môže byť aj ten, kto nevie síce po maďarsky, len nech spolucíti s panujúcou maďarskou fajtou a nech sa dá zapísať za Maďara. (*Posl. Dr. Vančo: No a Žid!*)

Po školách maďarskí a maďarónski profesori celé hodiny prednášali žiactvu o tom, že je ich povinnosťou priznať sa pri sčítaní za Maďara, že rod, materinská reč nerozhodujú, hlavné je vraj cítenie, výchova, láska k spoločnej vlasti atď. Nie div, že pod vplyvom prednášok, teroru, z obavy pred horšími známkami tisíce školákov slovenských daly sa vtedy zapísať za Maďarov.

Boly z toho veľké rodinné scény medzi slovenskými rodičmi a medzi ich deťmi — odchovancami maďarských škôl. V mnohých prípadoch zvíťazila mienka horlivých Slovákov-rodičov a napriek teroru a vplyvu úradnému deti poslúchly svojich rodičov a daly sa zapísať za Slovákov.

No tisíce bolo prípadov, že o svoj osud a o budúcnosť svojich detí sa bojací slovenskí rodičia sami poradili svojim deťom-školákom, aby sa len daly zapísať za Maďarov, aspoň — vraj — ľahšie prejdú školami a snadnejšie prídu ku chlebu.

Maďarom sa páčilo toto národné sľabošstvo Slovákov. Robili si síce posmechy z takýchto úradne nalovených a prešobných Maďarov, že „jaj, de tótosan beszél“ (*veselosť*), no v duchu boli hrdí na to, ako pomocou nemaďarskej fajty rapidne rastie pred svetom počet ich národa, hoci jednoškársnym pôrodným systémom v skutočnosti upadal. Boli hrdí na svoje školy, zvlášť stredné, ktoré banskobystrický podžupan Grünwald bol nazval zázračnými strojmi, do ktorých s jednej strany hádžu sa Slováci a s druhej strany vychádzajú z nich plnokrvní, prerobení Maďari. (*Veselost.*)

Nuž tieto stroje plnou parou pracovaly zvlášť v takom roku, keď malo byť sčítanie ľudu. Koľkým slovenským rodičom a ich školákom krvácalo srdce, keď z obavy pred čiernou budúcnosťou bojazlivo a nanútené sa priznali za čosi iného, než čím boli.

To samé sa dialo aj u maďarského vojska, žandárstva, u železníc, u všetkých úradov, ba aj u súkromných firiem, ktorých vedúcimi boli Maďari, maďaróni, alebo Židia. Podriadený Slovák pokrčil plecami, záťal zubami, a s trpkým srdcom dal sa zapísať za Maďara i s celou rodinou, len aby mal pokoj pred šovinistami a denunciantmi maďarsko-maďarónskymi.

Lahko bolo maďarským šovinistom vyspevovať, že od Karpátov až po Jadran sa rozprestiera ich vlasť. Bol to svetoklamný humbug, bezočivý podvod, násilnícky teror (*potlesk*), páchaný na dušiach a srdciach Nemaďarov, hlavne Slovákov. Toto potom prinieslo svoje tvrdé ovocie pre Maďarov v jeseni roku 1918.

A dovoľujem si tvrdiť sine ira et studio, že Maďari, ako trpkó vidíme, nevytriezveli zo svojich starých panovačných národností utlačovacích chýb, preto musia prejsť ešte cez novší živelný odpor nimi utláčaných národností. Keď im vlastný rozum a cit humanitný nestačí k spravodlivému vyriešeniu národnostných otázok, musí ich k tomu donútiť osud svojimi tvrdými údermi, i keď teraz jasajú nad

neočakávanými a nezaslúženými úspechmi. (*Potlesk. Výkriky: Tak je!*)

Utláčané národnosti v Maďarsku nedajú sa zaslepovať a umlčovať. Dnes preberaním území, pridelených Maďarom, padá na nich ťažká štatistická úloha a zodpovednosť. Ak tejto nebudú vedieť, alebo nebudú chcieť zodpovedať, sláva úradných parád sa pomínie sťa ziarivý plameň zapáleného stohu slamy a nastane tým horšie sklamanie, čierne pohorenisko prehnáných nádejí a túžob. Svedčí o tom trpká depresia obyvateľstva, ktoré sa na južnom Slovensku dostalo žiaľbohu pod nadvládu maďarskú.

Som istý v tom, že keby dnes na týchto krajoch pod kontrolou nestrannej, nemaďarskej komisie bolo prevedené tajné hlasovanie ľudu o tom, že kam chce patriť, či k slovenskému štátu, kde národnosti majú zabezpečené plné právo, a či k Maďarsku, kde grófska politikárska klika vystrája svoje protinárodnostné a antisociálne kúsky, nielen Slováci a Nemci, ale aj mnohí sklamaní Maďari z Levíc, Nových Zámkov, Vrábíel, Slovenského Medera, Šurian, Lučenca, Košíc atď. by hlasovali za to, aby boli spät pripojení k Slovensku, kde sa rešpektujú práva každého, kde je horlivá starosť o chudobných, kde je neobyčajný ruch práce, kde sa preberajú a uskutočňujú všetky zdravé idey sociálnej, priateľskej starostlivosti o dobro ľudu. (*Potlesk.*)

Ak niektorí maďarskí páni politici pre nenadále a nezaslúžené územné úspechy si myslia, že môžu ďalej bezohľadne pokračovať vo svojej niekdajšej šovinistickej, národnosti utláčajúcej politike, hlavne na úkor Slovákov, pripadnutejších do Maďarska, pripomíname im, akých tendencií sa dopúšťal ich rozhlas a ich novinárstvo voči Nemcom pri nemecko-poľskej vojne, ako sa z Maďarska rádiom a novinárstvom nadžžalo nepriateľom Nemecka, pokiaľ nebola prelomená Maginotova línia. (*Výkriky: Tak je!*)

Farizejstvom sa dajú na čas loviť víťazstvá, lacné úspechy. No, časom musí prísť aj na politické farizejstvo náležitá sprcha.

Pokiaľ Slováci už v pražskom parlamente úprimne a oddane spolupracovali so zástupcami sudetských Nemcov, zatiaľ zástupcovia Maďarov v bývalej Česko-Slovenskej republike robili sa hluchými, slepými voči tejto spolupráci slovensko-ne-

meckej. (*Posl. Suroviak: Tak je!*) Občas si odrečnili v Prahe a robili zo seba pyšné „splendid izolacion“. Ba tlač ich takzvaného materského štátu — Maďarska — silne nadžžala Parížu a Londýnu. (*Výkriky: Tak je! Posl. Hancko: Išli do Paríža pred pol rokom!*)

Pokiaľ Slováci v pražskom parlamente ústami svojho rečníka ostro protestovali proti zavedeniu sankcií voči Taliansku v dobe abesínskej vojny, zatiaľ zástupcovia Maďarov na bývalom Slovensku opatrne mlčali (*hlasy: Tak je!*), nerečnili, nepísali ani „za“ ani „proti“, ale ich ľudia pohraničným priekupníctvom dobytka a iného tovaru dobre zarábali a robili si pekné oko v Taliansku. (*Výkriky: Tak je! Výborne!*)

No, príde čas, že aj rozhodní činitelia Talianska zbadajú raz, či sú politické skutky boly cennejšie a úprimnejšie, či slovenské a či maďarské. Raz sa príde na žonglérske knífy maďarskej politiky. Cirkusové kúsky za čas bavia divákov, ale nepríjemné by bolo sedieť celé dni, mesiace a roky v nejakom divokom cirkuse.

Náš dojem o maďarskej grófskej politike voči národnostiam — bez urážky — je ten, že je to len praobyčajný krkolomný cirkus. Je to samy, prázdny slubov plný bengál, prázdnorečnosť o humanite a o znásanlivosti (*posl. Suroviak: Nagyhatásu beszédek!*), je to pyšné povrazolezectvo, spoliehajúce sa na záchrannú sieť mocnejších politických strýčkov, sú to žartovné, odvážne nákladné vykony, plnené v podobe politických večierkov, slávností, polovačiek atď.

Proti všetkým týmto vymoženostiam starých, grófskych spôsobov maďarského politikárčenia, škodlivého našim Slovákom v Maďarsku, stavíme svoju slovenskú, triezvoreálnu spravodlivú politiku, akej nás učí náš pán prezident a vodca Dr. Jozef Tiso. (*Potlesk.*) Ukazujeme sa svetu, akými sme. Nie sme magnátmi, potomkami vyvolených rodín z modrej, šľachtickej krvi. Ale nie sme ani vazalmi židovských úžerných veriteľov (*posl. Hutka: Teraz sa ich zriekajú!*), do ktorých rúk toľko maďarského potu, práce a kapitálu vandrovalo ore ľahkomyselnosť maďarských džentriřkov. Pokiaľ maďarský břeš, pastier, nádník bača, bedár drhol zatiaľ jeho milostpán gróf, barón, zeman samopašne

mrhal peniaze v Paríži a Londýne. Tak to svedčia diela samých maďarských spisovateľov a nie my.

Bola by to najväčšia irónia dnešných čias prehlbovania sociálnych myšlienok a citov, keby miesto sociálnej spravodlivosti voči národnostiam, Maďarmi utláčaným, malo zvíťaziť zase to staré, maďarským revolučným básnikom Petőfim-Petrovičom bičované, zemänské heslo: „Eh, ráérünk arra még" (ech, času nato ešte dost!).

Národnostné a sociálne veci v Maďarsku sú tak zanedbané, tak kriklavo rozhárané, zvlášť na obsadenom území, že ak sa nevyriešia zásahom tých, ktorí Maďarom boli veľkými dobrodincami, môže z toho nastať nebezpečná choroba.

Povesťná aristídovská a tasilovská maďarská zaslepenosť, megalománia a zatvrdlosť v starých názoroch na národnostné a ľudské práva, musia prestať.

Maďari prežili revolúciu v rokoch 1848, 49 a v rokoch 1918 až 1919. Krízu štátu pocítili vtedy veľmi citelne. No, máločomu sa naučili zo svojej štátnej a národnej krízy.

Maďarskí politici radi našepkávajú iným o Slovákoch, že sú nespoľahliví, že sú náklonní k bolševizmu, ku komunistickému rozvratníctvu. No opak toho je pravdou. V Maďarsku v roku 1919 mali divoký bolševizmus, ktorý plienil aj kus Slovenska a ktorý len cudzou pomocou bol potlačený. (*Hlasy: Tak je!*)

V Maďarsku mali medzinárodného falšovateľa peňazi grófa Windischgrätza (*smiech*), na Slovensku sa takého nenašlo. Na maďarskej pustatine, zvanej Janka, sa pripravovali na svoj zločin vrahovia juhoslovanského kráľa Alexandra. Tam sa väčšinou pripravovali aj maďarské zbojnícke skupiny, zvané „szabadcsapatok“, aby mohli vyvolávať zmätok a vojnové zápletky v susedných štátoch. Cez maďarské územie celkom snadno prebehúvali českí a čechoslovácki nespokojenci (*Posl. Horák: Tak je!*), aby mohli odísť do cudzineckých légii protinemeckých. Maďarsko dalo hromadný útulok poľským vojenským uprchlíkom a pomáhalo im odchádzať do cudzineckých légii. Maďarskí politici chodievali si pre direktívy do Londýna a Paríža. V Maďarsku strýznili a ožobráčili tisíce Slovákov.

Dnes lacnými úspechmi zaslepení myslia si Maďari, že sa im už všetko odpustilo a na všetko zabudlo. No my bez pomstyčtivosti veríme, že údery spravodlivého nemezisú ešte len prídu na maďarskú, figliarsku politiku.

Maďarský kresťanský ľud si vážime a veríme, že on sám zazlieva šovinistické a utláčateľské kúsky maďarských politikých predákov, ktorými deptajú svojich spoluobčanov — Nemaďarov.

Rozšírením územia Maďarska znovu sa rozšíril, zväčšil ten povestný maďarský veľkožalár pre Nemaďarov. Francúzi kedy si sami boli zručali svoju povestnú Bastillu. Či sa maďarskí mocipáni nezamyslia občas nad tým, že aj ich veľkožalár, celý štátny aparát sa môže skydnúť v rummy pod tlakom vnútornej nespokojnosti občianstva?

Slováci v Maďarsku nemajú zabezpečené národnostné práva. Nemajú riadne zastúpenie v parlamente. To, že k zastupovaniu Slovákov vymenovali v Maďarsku akýchsi úradných poslancov, služobníkov maďarského šovinistického režimu vládneho (*posl. Dr. Hufka: Drabárstvo!*), nemôže a nesmie uspokojiť povedomých Slovákov. (*Potlesk.*)

Nebola daná príležitosť a možnosť Slovákom v Maďarsku, žeby si slobodnou voľbou mohli zvoliť riadnych poslancov a zástupcov do župných a okresných výborov.

Nesmeli a nesmú si založiť čisto slovenskú politickú stranu. Chceli by im nadiktovať, aby sa organizovali v rámci akejsi nadiktovanej maďarskej strany. U nás majú maďari dva politické denníky, majú tvždenníky, mesačníky, majú svoje maďarské kultúrne domy, spolky, môžu si vydržiavať politické schôdze, kultúrne večerky, ba zajdu si aj na maďarské slávnosti za naše hranice, ako to urobil pán poslanec Esterházy. (*Veselosť. Posl. Hancko: Na stráži!*) Zarečnia si aj do maďarského rádia, ako to urobil tiež ten pán (*veselosť*), sem-tam povýšenecky dávajú nám verejné lekcie, čo by sme mali robiť, aby sme si získali sympátiie takzvaného „maďarského úri népu“ (*Posl. Čulen: Čo by urobili, keby to robil Slovák u nich!? Posl. Surcviak: Čo by urobili so Slovákom? Obesili by ho hneď! Hluk!*), ktorý je vraj predurčený k tomu, aby vládol nad inými národmi, aby im dával blahosklonne smer a tón k životu a aby ich naučil móresu, ako treba úctive

pobožkat pánsku ruku, držiacu maďarský vládný korbáč nad nemaďarskými poddanými.

Nieкто by povedal, načo sa Slováci zo Slovenska miešajú do vecí susedného štátu? Čo im je po tom, ako sa vedie Slovákom v Maďarsku? Z toho — vraj — môže nastať zhoršenie susedského pomeru.

Veru divné by bolo, keby to, čo iní považujú za národnú česť, povinnosť, horlivosť, za prejav rodolásky, keby to samé mohli konať všetky iné národy sveta, len nám Slovákom by to bolo zakázané preto, aby sa neráčili hnevať na nás maďarski grofski politikovia.

Nemci z Ríše veľmi horlivo pozorovali, čo sa robilo s ich spolubratmi Nemcami v Rakúsku, Česko-Slovensku, Poľsku, v Maďarsku a kdekoľvek inde. Za ich dobro robili, čo sa len dalo a robia aj nateraz za tých, ktorí sú ešte roztratení po svete.

To samé príkladnou horlivosťou robili a robia Taliani v prospech svojich spolubratov, žijúcich v cudzine. Len my, Slováci, by sme mali mlčky, zbabele mlčať a dívať sa na všetko, čo sa pácha na slovenskej fajte, žijúcej mimo Slovenska.

Vedeli sme protestovať proti tomu, keď chudobných Slovákov násilne vháňali do cudzineckých légii vo Francúzsku. Prečo by sme nepovzniesli slova verejne proti tomu, čo všetko sa pácha na Slovákoch v Maďarsku? (*Potlesk.*)

Maďarská šovinistická zaslepenosť voči Slovákom ide už tak ďaleko, že im nepovolili založiť si ani kultúrny spolok Svätého Vojtecha. (*Posl. Hancko: To je už ostuda!*)

Je európskou ostudou, čo sa v Maďarsku na poli školstva a tlače voči Slovákom pácha. Do kedy sa toto hanebné utláčanie bude trpieť? Keď sa raz vydalo to zdravé heslo, že sa veci národov európskych majú a idú usporiadať na zaklade národnostných pomerov, práv a rozmerov, prosíme, aby sa to aj v prospech Slovákov čím prv uskutočnilo.

Vypočul sa hlas Bulharov, Maďarov. Len my Slováci sfa skromná popoluška musíme čušať a čakať, kedy príde rad na zahojenie našich rán, na vypočutie našich žiadostí.

V minulosti Slováci nemohli správne a dôkladne informovať cudzie národy o slo-

venských právach a žiadostiach. Maďarská a česká nadvláda starala sa o umlčanie hlasu pravých Slovákov.

Dnes pomocou aparátu slovenského samostatného štátu, pomocou diplomatických zastúpení, pomocou svojskej propagandy doma a v cudzine robí sa dobrý chýr slovenskému národu, opravuje a dopĺňa sa verejná mienka o nás. Pravda, nestačia len pochvalné články, prísľuby, teplé pozdravné telegramy, ale túžobne čakáme aj na skutky, aby sme sa nielen so Slovákmí zpod Javoriny, ale aj s tými od Slovenského Medera, Šurian, Košic, Nových Zámkov atď. (*Výkriky: Tak je! Potlesk.*), mohli čím prv úprimne potešiť pod jednotnou slovensko-štátnou strechou. (*Potlesk.*)

Vtedy nás veru nebude dráždiť to, že pán kolega poslanec Esterházy odišiel si do Maďarska na nejaké slávnosti.

Ak sa aspoň približne uskutoční heslo: „suum cuique“, každému dať, čo mu patrí, vtedy nastane ten ozajstný, slušný susedský pomer a popri svojej národnej radosti Slovák nebude žiaľovať a žiarliť nad radostou a slávnosťou iného národa.

Dokiaľ sa tak nestane, nemôže nás uspokojiť uisťovanie pána poslanca Esterházyho, že on — vraj — vie, že vo Viedni stala sa rana Slovákom, že on v Maďarsku na žiadnu takú slávnosť nepôjde, ktorá by bola proti Slovákom namierená, že sa zastáva Slovákov v Maďarsku, ale súčasne sám priznáva, že sa mu to nedarí.

Keď vidí, že márne sú jeho námahy o vytvorenie lepšieho pomeru medzi Slovákmí a Maďarmi, mal by on sám čo najdôraznejšie napomínať peštianskych mocipánov, aby nečakali na diktát nejakej budúcej konferencie tých mocnejších, ale aby sami od seba pristúpili k meritórnemu vyriešeniu sporných otázok medzi Slovenskom a Maďarskom. Pýcha, šovinizmus sú zlými radcami a to časom môže ešte skalit' dočasnú radosť našich maďarských susedov.

V Prahe sa neraz prízvukovalo zaslepením Čechom a čechoslovákom, aby vyriešili slovenskú otázku. Nepočúvali na prosby a výstrahy. Ba bolo im to smiešne. Dnes už pozde kvília nad tým, čo sa stalo.

Nechceme byť suchými prorokmi, keď tvrdíme na adresu Maďarov, že ak si spravidlivo nevyriešia národnostné problémy a sporné otázky so susedmi, môžu sa po dočasnej radosťi dožiť smutných udalostí.

Nateraz veru zbytočné je, žeby slovenský štátny občan, člen slovenského Snemu, i keď je Maďar, odchádzal jasat do Maďarska vtedy, keď práve skrze prílišnú náročivosť a panovačnosť Maďarov bola zadaná Slovákom veľká rana. Kto sa spolu teší s ubijacími slovenskej fajty, v tom oprávnené pochybujeme, či jeho úmysly sú korektné voči nám Slovákom. (*Potlesk.*)

V duchu ani čoby som videl smutný pochod slovenských kolonistov, vyhnaných z územia, obsadeného Maďarmi. Vyhnali ich v treskúcej zime. Mohli si úchvatkom vziať zo svojho len toľko, čo sa vmestilo do jedného, dvoch vozov. Mnohých pred odchodom dobili maďarskí bezcitní žandári. Prchali naši sta pred Tatármi a Turkami. Videli sme ich ošarpaných, vyzíablych, hladných. Ich statok bol zimou a hladom zmorený. Mal som takých aj ja v Hájniskách v útulku. Žili dlho z milosti staby túlaví vandrovníci, zatiaľ, čo ich majetky na obsadenom území pustly, boly vydrancované, alebo sa cudzí na nich rozťahovali.

A čo povedať o trpkom osude tisícov, vyhnaných verejných zamestnancov-Slovákov, železničiarov, učiteľov, profesorov, notárov, cestárov, úradníkov, ktorých Maďari vyhnaní bez penzie, bez odškodného?! Stačilo, že nejaký zlosyn, intrikár, našepkávač, odrodilec očiernil niektorého Slováka, a už sa začal pohon proti nemu. Stačilo, že sa o niekom dozvedeli, že bol na Slovensku, napríklad na valnom shromážení Spolku svätého Vojtecha, na nejakej národnej slávnosti, bol na čiernej listine maďarskej. Dobré sa pamätáme na strelby, žaláre a trýznenia, použité Maďarmi proti Slovákom. I to vieme, že neboly odčinené, vhodne zahladené, ba tvrdé spôsoby voči Slovákom panujú v Maďarsku aj naďalej, tak ako predtým. Keby sa tam nebáli súdu a hnevu širšieho sveta, ďalej by páchali černovské a šurianske krvavé výčiny.

Pevne veríme, že Prozreteľnosť božia tak, ako po černovských udalostiach, znovu sa postará o to, aby slovenská pravda, depťaná maďarským násilným šovinizmom, vyšla jasne na boží svet! (*Potlesk.*)

K niektorým paragrafom vládneho návrhu zákona číslo 241 by som si dovolil poznamenať nasledovné:

V paragrafe 3 sa hovorí, že sčítací komisári a sčítací revízori pod dozorom okresného úradu vykonajú sčítanie ľudu. Sme

istí, že pri týchto prácach nebudú žiadne protinárodnostné prehmaty. Za Maďarska bolo nahováranie a teror so strany tých, ktorí popis ľudu prevádzali. Chceli umele nafabrikovať čím viac papierových, prerobených Maďarov, aby počet vládnúceho maďarského národa rástol rapídne a aby idea „jednotného maďarského štátu“ a „jednotného maďarského národa“ sa vzťahala a nasilu upevňovala. To samé v inakšom vydaní sa dialo za republiky Česko-Slovenskej, keď sa umele rozmnožoval počet Čechov a čechoslovákov na úkor čistej slovenskej národnosti. A vidíme k akým koncom viedly takéto násilensťva a podvody, páchané na národnom presvedčení. Podomlely sa tým základy bývalého uhorského štátu a zrútila sa preto aj bývalá republika Česko-Slovenská.

Naši slovenskí sčítací komisári a revízori nebudú nikoho nahovárať a terorizovať pri popise ľudu. Nech sa každý dá zapísať za takého, akým v skutočnosti je! Slovák za Slováka, Nemec za Nemca, Maďar za Maďara. Aspoň budeme vedieť, koľko vlastne je pohromade tých ozajstných Slovákov a koľko napríklad je tých Maďarov v slovenských mestách, vo Zvolene, v Banskej Bystrici, Banskej Štiavnici, Ružomberku a inde a ktorí sú to, ktorí by naše slovenské mestá chceli ostentatívnym maďarčením postaviť do svetla takého, že vraj dychtivo čakajú na príchod pána Horthyho na bielom koni. (*Posl. Germuška: Židia!*) Uvidíme aspoň, či vskutku podľa svojho počtu a percenta môžu si nárokovať toľké práva vo verejnosti, na koľké si robia chuť.

Jedno je isté, že akísi polovičiari, miešanci, bastardi a národnostní chameleoni budú musieť vyrukovať von so svojou nacionálnou farbou, lebo osobitné rubriky v popisných hárkoch pre maďarónov, čechoslovákov a česko-nemcov nebudú, ale kde- kto otvorene, mužne bude sa musieť priznať za celého človeka, za člena určitého živého a nie vybájeného národa. Bude to teda sta by národnostná spoveď, národnostné vyznávanie kdepatričnosti. Aspoň prestanú rozličné intrigy, podozrievania a chameleonské skrývania sa pred verejnosťou. Toto sčítanie ľudu bude vlastne prvým slobodným hlásením sa občanov na Slovensku, kto sa čím cíti byť.

Jediná obava môže byť len na východnom Slovensku, kde gréckokatolíckym Slo-

vákom našepkávajú niektorí pomýlení bratia Rusíni, že keď je niekto gréckokatolík, s tým súčasne je aj Rusom, proti čomu sa sami naši Slováci gréckokatolíci ohradzuju. (Posl. Dr. Huška: *Ako povedal terajší biskup v Užhorode: Húsz év alatt csak azért voltunk ruszinok, mert nem lehattünk magyarok!*)

Toto sčítanie ľudu v porovnaní s tým, ktoré bolo 1. decembra 1930, prinesie veľké zmeny. Ovdtedy stal sa veľký odlev Čechov zo Slovenska. Veľa Slovákov z Protektorátu a obsadeného územia Maďarmi bolo vyhnané a prisťahovali sa k nám. Ba aj z Francie a z inakadiaľ tí, čo mohli, sa prinavrátili. Maďarov a Židov pomerne veľmi málo odišlo žiaľbohu z terajšieho územia Slovenska. Čaká sa prírastok Nemcov.

Pozoruhodný je druhý odsek paragrafu 5, v ktorom sa vyhlasuje, že Židia môžu sa hlásiť len k národnosti židovskej. Aspoň prestanú farizejské pletky a hádky o tom, že ktorý Žid je cionista, čiže nacionalista židovský, a ktorý by chcel marírovať prispôbeného, prevychovaného Slováka, Nemca, Maďara alebo Čecha.

Žid nech si je len ďalej Židom. Dost sa už naskrýval za všelijakými maskami a popri tom pod heslom „unsere Leuten“ húževnate tiahol každým svojím dychom a činom len k víťazstvu, čiže k opanovaniu celého sveta.

Treba teda vrele vítať, že zákonom urobí sa koniec všelijakým židovským machlom-pretváračkám čo do národnostného cítenia. Slovenský národ je síce malý, ale nežiada si, aby jeho krv a počet byly rozmnožované cudzou krvou, asimilovanými cudzincami, lebo vieme, že v kritických chvíľach národ sa môže spoliehať len na svojich verných a otvorených príslušníkov, kdežto všetko, čo je cudzie, na oko asimilované, býva vo vážnych časoch len na farchu a k nebezpečeniu národa.

Židia i za maďarskej i za českej nadvlády väčšinou držali s utláčateľmi Slovákov, alebo s tými, ktorí šírili rozvrat a ničenie autority. Preto oprávnené sa používajú teraz isté zákonité prostriedky proti Židom, aby sa ich neprávom nadobudnutá moc zlomila.

V paragrafe 7 a 8 prítomného zákona postarané je o dôkladné tresty za prípadné priestupky, ktoré by sa mohly spáchať počas sčítania ľudu. Z nich je zrejme dobrá snaha previesť toto prvé, slobodné sčítanie ľudu na Slovensku bez chýb, bez teroru. Preto zaň ochotne a s dobrým slovenským svedomím hlasovať máme! (Potlesk.)

Predseda Dr. Sokol (cengá):

Viac rečníkov sa neprihlásilo, vyhlasujem preto rozpravu za skončenú.

Záverečné slovo má zpravodajca pán poslanec Dr. Hudec.

Zpravodajca Dr. Hudec:

Zriekam sa slova.

Predseda Dr. Sokol:

Pán zpravodajca zriekol sa záverečného slova, preto nasleduje hlasovanie.

Zisťujem, že Snem je schopný sa usnašať.

Osnova má 10 paragrafov, nadpis a úvodnú formulu.

Pozmeňovacích návrhov niet, dám preto hlasovať o celej osnove naraz podľa zprávy výborovej.

Sú proti tomu námietky?

(Námietky neboly.)

Námietky nie sú.

Kto súhlasí s osnovou, to jest s jej 10 paragrafmi, nadpisom a úvodnou formulou podľa zprávy výborovej, nech zdvihne ruku.

(Deje sa.)

Zisťujem, že Snem pri prvom hlasovaní prijal osnovu zákona podľa zprávy výborovej.

Predsedníctvo Snemu sa usnieslo, a' y sa o tejto osnove hlasovalo druhý raz tiež na tomto zasadnutí.

Ad 2. Druhé hlasovanie o osnove zákona o sčítaní ľudu.

Zpravodajca je pán poslanec Dr. Hudec, Sú návrhy na opravy alebo zmeny textu?

Zpravodajca Dr. Hudec: Nie sú.

Predseda Dr. Sokol:

Zmeny nie sú.

Kto pri druhom hlasovaní súhlasí s osnovou zákona tak, ako ju Snem prijal pri hlasovaní prvom, nech zdvihne ruku.

(Deje sa.)

Zisťujem, že Snem prijal osnovu zákona aj pri druhom hlasovaní.

Predseda Dr. **Sokol** *(cengá)*:

Týmto je program dnešného zasadnutia vyčerpaný.

Oznamujem, že podľa usnesenia predsedníctva najbližšie zasadnutie Snemu svolá sa písomne.

Zakončujem zasadnutie.

Predseda Dr. **Sokol** *(cengá)*:

(Koniec zasadnutia o 11. hod. 57. min.)

Príloha k tesnopiseckej zpráve

o 46. zasadnutí Snemu Slovenskej republiky v Bratislave 8. októbra 1940.

Reč poslanca **Estèrházyho** (vid str. 23 *Tesnopiseckéj zprávy*).

Tisztelt Képviselőház!

A népszámlálás szükségességéről meg vagyunk győződve és ennek folytán a népszámlálási törvényjavaslatot a magam részéről teljes egészében elfogadom. Egyre szeretném azonban felhívni az igen tisztelt Képviselőház figyelmét, hogy sajnos a régi cseh-szlovák rezsim alatt megtartott népszámlálások bizony keserű emléket hagytak hátra, mert hiszen minden volt abban a népszámlálásban, csak szabadság nem, és azt hiszem, hogy annak idején a szlovákok épúgy érezték a népszámlálás igazságtalanságát, mint mi, akiket a csehek annak idején teljesen kinuláztak, mert hiszen a szlovákokat egyáltalában nem vették figyelembe és csak csehszlovákokat ismertek el. A magam részéről tisztelettel csak azt kérném, hogy legyen ez a népszámlálás tényleg úgy keresztülvive, hogy az egy reális képet mutasson és hogy azok az illetők, akik a népszámlálás keresztülvitelével lesznek megbízva, legyenek olyanok és helyezkedjenek olyan magas erkölcsi nivóra, hogy semmiféle nyomással senkit se próbáljanak eltéríteni attól, hogy azt vallhassa és olyannak vallhassa magát, mint amilyen népcsoporthoz vagy nemzetiséghez tartozik.

Igen tisztelt Képviselőház!

Én a magam részéről örömmel üdvözölöm az előttünk fekvő törvényjavaslatban azt, hogy a zsidókat külön fogják, egy külön osztályba csoportosítani, mert hiszen a legutóbbi időben, sajnos, tapasztalnom kellett azt, hogyha nem is hivatalos helyről, ezt aláhúzom, de mégis egyesek úgy szerették feltüntetni (*cenganie*) az itteni magyarságot, mint hogyha a magyarság valahogyan teljesen egy volna a zsidókkal és egy nevezőre hozott bennünket azokkal. (*Poslanec Dr. Hufka: Židia najviac maďarcia!*)

Mélyen tisztelt Képviselőház! Én tudom, kérem azt, hogy a magyar tömegek, a magyar parasztság, a magyar kisiparoság, a magyar kereskedő éppen annyit szenvedett évtizedek és évszázadok fo-

lyamán a zsidóktól és a zsidók különböző túlkapásaitól, mint ahogy szenvedtek alatta a szlovákok is. Én, kérem, ezért ismételten örömmel üdvözölöm azt, hogy a zsidókat külön fogják minősíteni. De ugyanakkor kérem azt, hogy a mostani időben mindazok, akik, mondjuk, a közvéleményt irányítják, vagy irányítani próbálják, tekintsenek el attól, és nehozzanak bennünket egy nevezőre a zsidókkal, mert mi magyarok, akik keresztény és nemzeti alapon állunk, legalább olyan messze esünk attól a zsidó ideológiától, mint amilyen messze esnek a szlovákok.

Igen tisztelt Képviselőház! Egy kéresem volna még, és azt kérném, méltóztasanak figyelembe venni. Nem politikai kérdés ez, hanem tisztán szociális. Amikor a bécsi döntés után itt maradtunk Szlovákiában magyarok, és amikor a müncheni tárgyalások után Csehszlovákia bizonyos részei a Szudéta-vidékekkel Németországhoz csatoltattak, akkor minékünk itteni magyaroknak megszűnt a lehetőségünk a szakszervezeteknek további megépítésére és akkor kértem én az akkori első szlovák kormányt arra, hogy szakszervezeteink alapszabályait hagyják jóvá. Mélyentisztelt Képviselőház, közel két év telt el azóta és a szakszervezetek alapszabályai jóváhagyva még mindig nincsenek.

Tisztelt Képviselőház, méltóztatnak tudni azt, hogy a szakszervezetekben politizálni nem szabad. De tudják ugyanakkor azt is, hogy a szakszervezetek bizonyos előnyöket biztosítanak a munkások részére, akiket igazán nem lehet itten plutokráciával, vagy valami hasonló mással — nem tudom — vádolni. És ebből, hogy még ma, közel két év után a magyar szakszervezet alapszabályai jóváhagyva nincsenek, helyel-közel már mostan találkozunk olyan esetekkel, hogy a szegény magyar munkásság, kérem, bizony károsodik, még pedig azért, mert bizonyos hatósági és kormányintézkedések csak azokra a munkásokra vonatkoznak, akik bizonyos szakszervezetekbe

tömörülnek. Mélyen tisztelt Képviselőház, a magyarságnak, mint említettem, szakszervezete jóváhagyva nincsen. Van két jóváhagyott szakszervezet. Van a szlovák szakszervezet és a német szakszervezet. Miután a kormánynak, kérem, pozitív tudomásom szerint nem szándéka az, hogy akár a saját pártjában, vagy pártjához tartozó különböző intézményekbe nem-szlovák egyéneket besorozzon, mivel a német pártnak és az ehhez tartozó intézményeknek sem szándéka nemmagyarokat besorozni a maga táborába, ennek folytán azok a magyar munkások, akik öntudatosan magyarnak vallják magukat és a magyar pártnak a tagjai, nem tudnak sehova sem elhelyezkedni. És ennek folytán például most konkrétan az az eset áll elő, hogy a kormány által előírt bizonyos húszszázalékos drágasági pótlékot a magyarok azért, mert egy szakszervezetben sincsenek bent, nem kapják meg.

Tisztelt Képviselőház! Én azt hiszem, hogy akkor, amikor azt kérem itten a parlament plénuma előtt a kormánytól, hogy tegye lehetővé azt, hogy a magyar munkásság egy magyar szakszervezetbe tömörülhessen, ezt ne méltóztassanak úgy tekinteni, mintha ez egy politikai kívánság volna, mert ez tisztán egy szociális kérdésnek elintézését szeretné szolgálni, olyan szociális kérdéseknek elintézését, amelyek az általános belső megbékülést mégis csak előbbre vinnék. Mert mélyen tisztelt Képviselőház, hogyha egy bányavállalatnál máma — mint ahogy tényleg például előfordult — konkrét esetben Kotterbachon, vannak szlovák, német és magyar munkások, és akkor ottan annál a vállalatnál alkalmazott és hosszú évek óta foglalkoztatott 75 magyar bányamunkás csak azért nem kapja meg azt a húszszázalékos drágasági pótlékot, mert nincs szakszervezete, hát akkor, mélyen tisztelt Képviselőház, én azt hiszem, hogy helyén volna az, hogyha a kormány egy tollvonással ezt a szociális sérelmet eliminálná azzal, hogy megegyezné a magyar szakszervezetnek létesítését, hogy ezek a munkások abban bent lehessenek.

Mélyen tisztelt Képviselőház! Ez volna az egyik kérésem. Másik kérésem meg az, ezt a belügyminiszter úrnak is megmondtam a mulkor és ő megígérte, hogy ilyen irányban megfelelő intézkedéseket is fog tenni, ez pedig vonatkozott arra,

hogy bizonyos hatóságok házkutatásokat rendelnek el és kutatnak bizonyos mennyiségű, úgynevezett felhalmozott élelmiszer után. Ez kezdődött, kérem, a zsidóknál, aztán átment a magyarokra, sok esetben kérem szépen, egészen hihetetlenül, drasztikus módon végezték ezeket a házkutatásokat. Erről máma itten beszélni nem akarok, mert a miniszter úrral megállapodtam abban, hogy majd valamiképpen ezek a hibák orvosolva lesznek, de mégis csak azt szeretném kérni: vannak bizonyos kérdések, melyeket nem lehet annélkül keresztül vinni, és nem lehet azokhoz igazodni, míg a kormány részéről bizonyos írásbeli utasítások nem tételnek meg. Ép úgy, mint ahogy senki azt hiszem közülünk itten máma még nem tudja azt, hogy mikor vét az ellen, hogy árút halmoz, mert nem tudom, hogy egy háztartásban egy fejre hány darab szappant, hány deka cukrot, vagy hány deka kávé szabad tartani, azért kikellene adni tehát egy körrendeletet, amely megállapítaná, hogy egy háztartásban egy fejre mennyi készletet szabad felhalmozni, és aki ez ellen vétene, azt tessék szigorúan megbüntetni.

De épúgy, kérem, nélkülözünk mindennemű utasítást arra vonatkozólag, hogy a kereskedőknél mikor kezdődik az árdragítás kritériuma, mikor lépi ő túl az eladási árat — mondjuk — az árú pénzbeli ellenértékét. Igen tisztelt Képviselőház, én egy konkrét esetet fogok felhozni. Egy nyitrai magyar és keresztény könyv- és papír kereskedő eladott luxus levélpapírost. Hát aki luxus levélpapírost akar vásárolni, az fizesse meg. Az árdragító hivatal megállapította, hogy ezen luxus levélpapíros dobozért 8 koronával többet számított, mint amennyit ez a hivatal jónak tartott volna. S az eredmény az volt, hogy ezt a kereskedőt 100.000 koronára büntették meg.

Igen tisztelt Képviselőház, ez a szerencsétlen kereskedő ezt a 100.000 koronát nehezen, de lefizette és mi történt két héttel rá azért, mert egy összesen 5 korona értékű árút adott el valakinek és azt az árhivatal megállapítása szerint állítólag 1 koronával drágábban adta el, most két hét múlva ismét 100.000 koronára büntették meg, ami egyenlő ennek az embernek teljes anyagi tönkretételével.

Igen tisztelt Képviselőház! Az árdragítókat le kell törni, ez természetes. Az

árdrágítók ellen nem lehet elég drasztikusan eljárni, de én kérdelem, hogy egy keresztény kereskedőt lehet-e három héten belül kétszer százezer koronára megbüntetni akkor, amikor egyáltalában nem tudja azt, hogy eladás esetén mit lehet neki bizonyos árukért, mondjuk, egyik esetben luxus levélpapirosért, második esetben egy kis doboz tollért — dobozról volt szó — kérnie. Tehát, hogyha az árdrágító ellen akarunk eljárni, nagyon helyes, akkor adjon ki a kormány egy olyan utasítást és egy olyan árszabályzatot, amiből a kereskedő kiokosodhatik és az árú eladási összegét megállapíthatja, mert különben ha ez nem történik meg, egyes kereskedőket egyszerűen kéthetenként száz és százezer koronákra büntethetnek meg, amiben nem láthatok mást, mint bizonyos hatóságok szekatúráját, vagy azt a tendenciát, hogy egyes embereket egyszerűen a kereskedelemből kiakarnak nullázni.

Tisztelt Képviselőház! Volna aztán még egy kérésem. Itt általában arról van szó, hogy a zsidókat a gazdasági életből minnél hamarabb ki kell kapcsolni és ilyen irányban a szlovák kormány ügyeljen hát ténylegesen és gyorsan intézkedik. Tisztelt Képviselőház! A magunk részéről ezt örömmel üdvözljük, de azért kérem, én mégis csak azt hiszem, hogy bizonyos kérdésekben aki kívül áll és aki nem ül bent a minisztériumokban, kezd kételkedni abban, hogy egyforma mértékkel mérnek-e itt ebben az országban mindkinek. Tisztelt Képviselőház, egy konkrét eset. Itt van Pöstyén. Pöstyén fürdő évek óta zsidó bérlő kezében volt. A tulajdonos keresztény és magyar. A tulajdonos ezt az objektumot a szlovák kormánynak megvételre felajánlotta és erre kétszer adott a szlovák kormánynak opciót. A szlovák kormány egyetlenegyszer sem élt ezzel az opciójogával. Mikor aztán a tulajdonos tárgyalásokat kezdett egy németországi céggel, egy német vállalattal, amikor a tulajdonos Pöstyén fürdőnek a felét eladta egy bizonyos összegért a másik felét pedig bérbe adta annak a németországi vállalatnak, amiből végeredményben azt hiszem Szlovákiának csak haszna lehetne, mert hiszen hogyha Németországból és Magyarországból nem fog jönni fürdővendég, akkor kíváncsi vagyok, hogy ki fog oda jönni, ak-

kor kérem, jónak látják azt, hogy teljesen szokatlan módon 24 órán belül az állam javára kisajátítsák ezt a Pöstyén fürdőt egy olyan nevetségés összegért, ami egyenlő 10 millió szlovák koronával. Hát mélyen tisztelt Képviselőház, én azt hiszem, hogy a tulajdonjog szentségét egy országban, ahol többségben katolikusok vagyunk és ahol a törvényhozóknak egy nagy része katolikus pap, mégis csak jobban kellene tisztelni, mintsem hogy egyszerűen embereket kiforgatni a vagyonukból olyan módon, amire ugyan a törvényes alap meg van, de azért abban a törvényben mégis csak az van, hogy napi áron kell azt megváltani.

Mélyen tisztelt Képviselőház! Pöstyén fürdő az egy világhírű valami, azt nem lehet 10 millió koronáért egyszerűen kisajátítani, de azon túlmenőleg. Hol van itten az a nagy szlovák-német barátság, amely kérem akkor, amikor egy német cég pénzt akar ide behozni és gazdaságilag akarja emelni Szlovákia helyzetét, amikor egy Reich-német, birodalmi német cég bérbe vesz valamit, megengedi akkor a tulajdonos ingatlanát egyszerűen kisajátítani és az állam részére elvenni, vagy kérem az is lehetséges és én azt megengedem, hogy ez lehetséges — hogy most az állam rájött arra, hogy itt üzletet lehet csinálni, kisajátítja Erdődytől ezt a fürdőt és egyszerűen az állam lesz az, aki azt bérbe fogja adni. *(Vravo. Poslanec Suroviak: Nebudete nás učil, ako dajaký profesor!)*

Kérem, igen tisztelt kolléga úr, méltóztasson megengedni, hogy én azért képviselem itten a magyarságot, hogy sérelem esetén azt egyszerűen elmondjam, engem pedig közbeszólásával intimálni nem fog. Én nem azért beszélek itten, hogy miként azt a multkor is említettem, kákán csomót keressek, én azért beszélek itten, mert egyedül vagyok és azért beszélek, hogyha látok egy konkrét sérelmet, azt önöknek itten teljes mértékben, őszintén és minden animozítás nélkül elmondjam, hogy ott, ahol lehet, kérem segítsünk a dolgon. *(Poslanec Dr. Hufka: A so slovenskými kolonistami čo porobili?)* Ellenben megmondom, hogyha kérem ily módon fognak önök eljárni *(poslanec Germuška: To ste mehli povedat v Koložvári! Vravo.)*, és látni fogjuk, hogy a magyar nemzetiséghez tartozó embereket — majdnem hogy úgy mondhat-

nám — a vagyontól egyszerűen megfosztják, ez kérem szépen nem fogja emelni a bizalmat a szlovák jogrend iránt.

Mélyen tisztelt Képviselőház, méltóztassanak megengedni azt, hogy egy országban lévő nemzetiségű kisebbség nem csak abból áll, hogy hány főt számlál, mert hiszen természetesen primér dolog az, hogy hány ember van ottan, de arról is van szó, hogy az a népcsoport vajjon milyen va-

gyonnal rendelkezik. Ha kérem szépen ennek a népcsoportnak a tagjait egyszerűen koldusbotra juttatják, akkor aztán ennek a népcsoportnak az ellenálló képessége megszűnik. Én tisztelettel kérem az igen tisztelt kormányt, méltóztassék a jövőben ezekre a kérdésekre jobban ügyelni, és kérem azt is, hogy ezeket a nyilvánvaló sérelmeket a lehető legrövidebb időn belül orvosolni sziveskedjék. *(Vrava.)*

